

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska - Bluszcz

DSRiN-V.053.3.2024
Warszawa, 15 marca 2024 r.

Dot. IV.7021.28.2019.MO

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo z dnia 11 marca 2024 r., w którym poruszona została problematyka braku dostatecznych regulacji w obszarze wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, a w szczególności praw i obowiązków kuratorów sądowych przy realizacji kontaktów z ich udziałem, uprzejmie przedstawiam poniższą odpowiedź.

Jak informowano w piśmie skierowanym do Pana Rzecznika w dniu 28 marca 2022 r. (sygn. sprawy DSRiN-V.053.3.2022 r.) Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło próbę uregulowania wskazanego zagadnienia już w roku 2018 w opracowanym projekcie zamian ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - *Kodeks postępowania cywilnego* (Dz.U. z 2021, poz. 1805). Prace legislacyjne w powyższym obszarze były objęte *projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw*, który w wykazie prac legislacyjnych został oznaczony jako UD 261.

Projekt ten zawierał rozwiązania postulowane zarówno przez Pana Rzecznika, jak i przez samych kuratorów. Postulaty kuratorów zawarte były w uwagach zgłaszanych w ramach konsultacji oraz w piśmie skierowanym do Ministerstwa Sprawiedliwości, przy którym przedstawiono uchwałę nr 7/VI/U/2023 Krajowej Rady Kuratorów VI kadencji z dnia 28 czerwca 2023 roku. Wskazana uchwała zawierała propozycje zmian regulacji ustawowych, które normowałyby pragmatykę wykonywania przez kuratorów sądowych orzeczeń w sprawach opiekuńczych, określałyby cel nadzoru, zakres uprawnień i obowiązków zarówno uczestników postępowania jak i kuratorów sądowych, a także wprowadziłyby podstawy formalne dla możliwości kierowania przez kuratorów wniosków do sądu w sprawach opiekuńczych.

Projekt UD 261 przewidywał między innymi nowelizację Kodeksu postępowania cywilnego, mającą na celu wprowadzenie przepisów regulujących postępowanie wykonawcze w sprawach rodzinnych i opiekuńczych - kompleksowo w jednym akcie prawnym o randze ustawy, poprzez wprowadzenie w części pierwszej, w księdze drugiej, w tytule II, w dziale II po rozdziale 3 nowego rozdziału 4 zatytułowanego „*Postępowanie wykonawcze w sprawach rodzinnych i opiekuńczych i z zakresu kurateli*”.

Projektowane przepisy określać miały między innymi zakres postępowania wykonawczego (art. 605¹ projektu). Nadto projekt wskazywał formy urzędowania sądu w postępowaniu wykonawczym (posiedzenia wykonawcze) w sprawach rodzinnych

i opiekuńczych, mających na celu weryfikację przebiegu postępowania i jego wyników (np. przyjęcie sprawozdania z opieki prawnej) oraz nadzór i korygowanie działań podejmowanych przez organy i instytucje wykonujące orzeczenie (np. posiedzenia wykonawcze z udziałem kuratora sądowego) - art. 605⁵ projektu.

W projekcie przewidziano również upoważnienie kuratora sądowego do składania wniosków w sprawach, w których wykonanie orzeczenia sądu należy do kuratora sądowego, bez nadawania im jednak charakteru procesowego i określenie zamkniętego ich katalogu (art. 605⁸). Wśród takich uprawnień wymienić można wnioski: o umorzenie postępowania wykonawczego, sprostowanie i rozstrzygnięcie wątpliwości dotyczących treści orzeczenia. Kurator będzie mógł zawiadamiać również sąd o zasadności zmiany lub uchylecia orzeczenia w sprawach, w których jego wykonanie należy do obowiązków kuratora. Zawiadomienie obligowało będzie sąd do wszczęcia postępowania z urzędu.

Projektowany art. 605¹³ wprowadzał regulacje uściślające uprawnienia i obowiązki kuratorów sądowych w sprawach, w których sąd ustalił kontakty w obecności kuratora sądowego. Zgodnie z nimi kurator stawia się w miejscu i terminie wskazanym w orzeczeniu i jest obecny przez cały czas trwania kontaktu. Jego obecność ma stanowić gwarancję wykonania kontaktu w zakresie terminów, czasu i miejsca spotkania oraz ustalonego przebiegu kontaktu. Regulacja w § 3 przewiduje uprawnienie kuratora w związku z zagrożeniem dobra dziecka spowodowanym wykonywaniem tego kontaktu. Kurator nie ma być jedynie biernym obserwatorem kontaktu. Nowelizacja przewidywała prawo kuratora do pouczenia uczestników, prawo do usunięcia stanu zagrożenia poprzez wezwanie Policji, prawo żądania od osoby uprawnionej oraz osoby, pod której pieczęć dziecko pozostaje zaprzestania wykonywania kontaktu. Jednocześnie o zaistniałej sytuacji kurator niezwłocznie informować miał sąd, zaś sędzia po uzyskaniu informacji z przebiegu takiego kontaktu niezwłocznie wyznaczać miał posiedzenie wykonawcze.

Projektowany art. 605¹⁵ określał obowiązki uczestników związane z wykonywaniem orzeczeń i zatwierdzonych ugód odnośnie wykonywania kontaktów z dzieckiem. Znajdziemy tu obowiązek informowania o trudnościach w odbyciu spotkania, obowiązek poszanowania praw i godności uczestników, obowiązek unikania konfliktów, agresji i przemocy.

Projekt uwzględniał również postulaty dotyczące przekazywania spraw wg właściwości. Projektowany art. 605¹⁶ wskazywał, że w razie zmiany miejsca zamieszkania lub pobytu małoletniego, opiekuna prawnego albo osoby pozostającej pod kuratelą, sąd niezwłocznie przekazuje sprawę wykonawczą sądowi właściwemu dla miejsca zamieszkania lub pobytu małoletniego, opiekuna prawnego albo osoby pozostającej pod kuratelą, celem dalszego prowadzenia postępowania wykonawczego.

Projektowana nowelizacja przewidywała nadto realizację postulatu odnośnie ograniczenia czasu trwania kontaktów w obecności kuratora sądowego. W art. 113² nowelizowanego Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przewidywano dodanie pkt 7 w paragrafie 2 o treści: „*zezwoić na spotkanie się z dzieckiem w obecności kuratora sądowego wyłącznie w miejscu wyznaczonym przez sąd, w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo 4 godziny*”.

Uprzejmie informuję, że projekt UD 261 przeszedł pomyślnie konsultacje społeczne, opiniowanie i stosowne uzgodnienia. Przyjęty został również przez Komitet Społeczny Rady Ministrów. Z uwagi na rozpoczęcie nowej kadencji Sejmu oraz powołanie nowego Rządu uległ on jednak dyskontynuacji.

Zagadnienie uregulowania postępowania wykonawczego pozostaje nadal w zainteresowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości. Pierwotne założenia po ich uszczegółowieniu i uzupełnieniu zostaną uwzględnione w najbliższej propozycji nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i kodeksu postępowania cywilnego.

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/